

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาได้รับการสถาปนาขึ้นในปีพ.ศ. 2518 ตามคำเรียกร้องของนักศึกษาอาชีวศึกษา และตามความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมของประเทศที่ได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ในขณะที่ประเทศกำลังขาดกำลังคนผู้ปฏิบัติการที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีสำหรับการปฏิบัติการช่างานูเฉพาะ (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2528 : 19) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเป็นนิติบุคคล มีฐานะเป็นกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ให้การศึกษาทางคานวิชาชีพ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำการวิจัยส่งเสริมการศึกษาทางคานวิชาชีพ และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 2526 : 5) แต่การจัดการอาชีวศึกษายังประสบปัญหาหลายประการ คือ ผู้เข้าเรียนส่วนใหญ่ไม่มีความถนัดในอาชีพนั้น ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญในการให้การศึกษอบรมผู้เรียน ขาดเครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์การสอน สื่อทัศนวัสดุ ตลอดจนทุนบำรุงรักษาเครื่องจักร เครื่องมือ ขาดห้องสมุด หนังสือ ตำราเรียนทางวิชาชีพ ตลอดจนตำราคู่มือสำหรับครูและนักเรียน (ไพรัตน์ วงศ์รุ่ง 2510 : 4)

จากปัญหาเหล่านี้ การจัดการอาชีวศึกษาจึงไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เกิดปัญหาการว่างงาน และปัญหาทางคุณภาพ ผู้จบการศึกษาระดับต่าง ๆ ไม่มีความสามารถจะประกอบอาชีพ เพราะขาดความรู้ความชำนาญที่จำเป็น (ประยูร ศรีประสาธน์ 2523 : 3) ปัญหาที่ประสบอยู่นี้ เป็นปัญหาที่ต้องริบหาทางแก้ไข คือ การปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรให้สัมพันธ์กับเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ปรับปรุงวิธีการสอนของครู พัฒนาเครื่องมือช่วยสอน และส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ห้องสมุด

2

นับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการอาชีวศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาระดับ
อาชีวศึกษาชั้นสูง มีหลักสูตรการเรียนที่แตกต่างหลากหลาย ห้องสมุดจำเป็นต้องถือเป็น
หน้าที่หลักที่จะต้องจัดการดำเนินงานห้องสมุด เพื่อสนองต่อหลักสูตรการเรียนการสอน
ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด (Kacabein 1982 : 338) ห้องสมุดเป็นหัวใจของ
สถาบันที่ควรพัฒนาให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของสถาบัน (Kaala 1983 : 53) แต่จาก
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เบญจา สุวัทธิ
(2524 : ง - จ) และ นงลักษณ์ ไม่น้อยกิจ (2527 : 103 - 106) พบว่า
ห้องสมุดประสบปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร
ทรัพยากรห้องสมุด อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ ตลอดจนปัญหาสำคัญคือ ผู้บริหารไม่สนใจ
งานห้องสมุด ไม่ให้การสนับสนุนเท่าที่ควร

ปัญหาของห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเป็นปัญหาที่ผู้บริหาร
ต้องหาทางแก้ไขปรับปรุง ความเจริญก้าวหน้าของห้องสมุดจะมีผลต่อทัศนคติ ความ
ศรัทธาของชุมชนที่จะมีต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษา Ernest (1969 : 33) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องตระหนักว่า ความเติบโต
ก้าวหน้าของห้องสมุดจะเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อถือจากชุมชนในท้องถิ่น และผู้บริหาร
ต้องสามารถจัดบริการได้ดี ทั้งต้องพร้อมที่จะจัดบริการใหม่ ๆ เพื่อสนองความต้องการ
ของชุมชนได้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและ
อาชีวศึกษาเจริญก้าวหน้าได้คือ ผู้บริหารของวิทยาลัย ผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่
จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ทิศทางของกิจกรรมในองค์การจะมีประสิทธิภาพนั้น
อยู่ที่ผู้บริหาร (Prasad 1979 : 329) ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง
กิจการห้องสมุดอย่างมาก เพราะเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาในการสนับสนุนทั้งในด้านการเงิน
กำลังคน และกำลังใจ (วิญจวน อินทรกำแหง 2517 : 67, 70) ในองค์การบริหาร
งานวิทยาลัย ห้องสมุดและบรรณารักษ์อยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารระดับสูง
รวมทั้งผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ ผู้บริหารควรจะมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะงานของห้องสมุด และมี
ทัศนคติที่จะให้การสนับสนุนแก่ห้องสมุดอย่างแข็งขัน

ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขณะนี้มีปัญหาหลาย ๆ ด้าน ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อการปรับปรุงห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้าได้ การวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงาน ห้องสมุดวิทยาลัย เทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในค้ำต่าง ๆ ทั้งที่ปฏิบัติอยู่และจะปฏิบัติในอนาคตความี มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามบทบาทในปัจจุบันและอนาคตของผู้บริหารในการดำเนินงาน ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในค้ำงานประมาณ มุคลากร อาคาร สถานที่และครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

แนวเหตุผล

ปัจจุบันห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษายังไม่เจริญก้าวหน้า เท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารมีบทบาทต่อการปรับปรุงกิจการห้องสมุดค้ำงานประมาณ มุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุดในระดับน้อย ห้องสมุดจะเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญและมีบทบาท ในการปรับปรุงห้องสมุดในค้ำต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วให้มากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานห้องสมุด วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จากทัศนะของผู้บริหารในปีการศึกษา 2529 เท่านั้น ห้องสมุดที่ศึกษาในครั้งนี้จำกัดเฉพาะห้องสมุดวิทยาเขต 29 แห่งทั่วประเทศ โดยไม่รวมห้องสมุดคณะ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 29 แห่ง แบ่งเป็น ประเภทต่าง ๆ คือ

วิทยาเขตสายอุตสาหกรรม	10	วิทยาเขต
วิทยาเขตสายเกษตรกรรม	10	วิทยาเขต
วิทยาเขตสายพาณิชยกรรม	5	วิทยาเขต

วิทยาเขตสายคหกรรม	3	วิทยาเขต
วิทยาเขตสายศิลปกรรม	1	วิทยาเขต

ประชากรที่ใช้ศึกษาหาข้อมูลคือ อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการวิทยาเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และ หัวหน้าบรรณารักษ์ ดังนั้น ประชากรที่เป็นอธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการ 29 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้งสี่ฝ่ายจาก 29 วิทยาเขต เป็น 116 คน หัวหน้าบรรณารักษ์ 29 คน รวมประชากรที่ศึกษา 175 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารงานทั่วไป และบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดของผู้บริหารวิทยาลัย โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย

1) สร้างแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และทัศนคติที่มีต่อห้องสมุด ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่าถามเกี่ยวกับบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อห้องสมุด คำนงงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ กิจกรรมและบริการของห้องสมุดทั้งที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และที่มีแผนจะปฏิบัติในอนาคต ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบเสนอแผนการที่จะปฏิบัติต่อกิจการห้องสมุดต่อไป

2) ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (pre test) กับอธิการวิทยาลัยครู รองอธิการทุกฝ่าย และหัวหน้าบรรณารักษ์วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูชนบท และวิทยาลัยครูพระนคร รวมทั้งสิ้น 30 คน

3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อเตรียมฉบับสมบูรณ์ ใช้สำหรับการวิจัยต่อไป

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้งสี่ฝ่าย และหัวหน้าบรรณาธิการในวิทยาเขตส่วนภูมิภาค และให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามซึ่งติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้รับส่งคืนกลับทางไปรษณีย์ สำหรับอธิการบดี ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการทั้งสี่ฝ่าย และหัวหน้าบรรณาธิการในวิทยาเขตส่วนกลาง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรวบรวมคืนมาด้วยตนเอง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้รับจากการสอบถามมาวิเคราะห์ หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

หาค่าเฉลี่ยของค่าตอบโดยใช้สูตร

$$\frac{\sum fx}{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

7. รายงานผลการวิจัย อภิปรายผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามากน้อยเพียงใด
2. ทำให้ทราบแนวทางของผู้บริหารที่จะปรับปรุงกิจการห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
3. ผลการวิจัยจะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้บริหาร และบรรณาธิการพิจารณาปรับปรุงห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้าขึ้น

คำอธิบายศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุด	หมายถึง	ห้องสมุดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 29 วิทยาเขต โดยไม่รวมห้องสมุดคณะต่าง ๆ เพราะ คณะต่าง ๆ เปิดสอนที่วิทยาเขต และใช้ห้องสมุดวิทยาเขตเป็นส่วนใหญ่
ผู้บริหาร	หมายถึง	อธิการบดีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการวิทยาเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการการศึกษา และหัวหน้าบรรณารักษ์ทุกวิทยาเขต
บทบาท	หมายถึง	การปฏิบัติหน้าที่ที่ผู้บริหารพึงปฏิบัติของงานห้องสมุด